

GAZETA POPORULUI

Foaie politică-culturală
Apare în fiecare Duminecă

Abonamentul:

Pe un an . . . . . 20 Cor.
Pe o jumătate de an . . . . . 10 Cor.
Pe 3 luni . . . . . 6 Cor.
Abonamentele să se trimită la adresa:
„GAZETA POPORULUI“, Sibiu.

Adresa noastră e:
„GAZETA POPORULUI“
Nagyszeben, Rosenanger 14
(Strada Peștilor)

Inserate și anunțuri se primesc la administrația gazetelor.

Un șir cu litere mărunte întâia-oraș 1 cor.
a doua- și a treia-oraș 80 fil.

Cătră cetitori.

Numărul de azi al gazetei noastre sosește cu întârziere, din două pricini. Întâiu am așteptat să vină la rând în casa deputaților din Budapesta iubitul nostru deputat Dr. Al. Vaida pentru a ceti o declarațiune în numele comitetului executiv al partidului național. Știm că fruntașii noștri adunați la Oradea au luat o hotărâre de cea mai mare însemnătate, pe care o așteaptă toată românimea cu răsuflarea oprită. Spre părerea noastră de rău însă până la încheierea gazetei n'am primit nici o știre din Budapesta. A doua pricină a fost, că am așteptat și noi să se publice răspunsul, pe care l-a dat monarhiei președintele Wilson. Nici acesta însă n'a sosit.

De aceea rugăm de îngăduință pe iubiții noștri cetitori.

Intrunirea dela Oradia.

Sâmbăta trecută în 12 Octomvrie a. c. s'au adunat la Oradia membrii comitetului executiv al partidului național pentru de-a cumpăni împrejurările politice în cari se găsește azi poporul românesc din Ungaria. După ce-au cercetat cu de-amănuntul situația și mersul lucrurilor, în urma ofertului de pace făcut de monarhia noastră cătră Wilson, pe temeiul celor 14 puncte cunoscute ale sale, a luat o hotărâre vrednică de toată lauda. Acest manifest a fost încredințat să-l citească în parlamentul ungar deputatul Dr. Al. Vaida. În el se arată limpede dreptul națiunii române din Ungaria și Transilvania de-a hotărâ ea însași asupra viitorului ei, neîmpiedecată de nici un amestec străin. Se mai spune apoi că numai adunarea națională a întregii națiuni române este chemată să vorbească în numele poporului nostru, iar până la întrunirea acesteia comitețul național.

Tot atunci s'a ales și-o comisiune de 6 membri, ca să desbată orice întrebare, care ar privi mai de aproape națiunea română. Din această comisiune fac parte dnii Dr. T. Mihali, Dr. St. C. Pop, Dr. Al. Vaida, Dr. Aurel Vlad, Vasilie Goldiș și Dr. Aurel Lazar.

Situația politică.

Guvernul lui Wekerle, care își înaintase mulțămita, a fost încredințat din nou de regele nostru cu conducerea țării. Aceasta s'a întâmplat din pricina că nu s'a putut ajunge încă la o înțelegere între grofii cari mai au și azi în mână frânele țării. Lucrul cel mai însemnat ce s'a petrecut în zilele trecute a fost pășirea energică a deputatului Károlyi în delegațiuni și în parlamentul unguresc, care s'a deschis Miercuri în 16 Octomvrie. Cuvântarea lui Károlyi a fost, după cum a zis el, ținută în semnul, că ciasul răfueii celei mari se apropie. El a cerut ca stăpânitorii de până acum să se pustiască cu toții, deoarece au împins țara într'un războiu pe care acum l-au pierdut. Cu privire la națiunile, Károlyi a spus că starea lor trebuie cu orice preț limpezită așa precum o cere Wilson, pentru-ca să s'asigure pe seama cetățenilor din Ungaria deplina libertate culturală și economică și întrebuințarea limbilor acestor popoare la administrațiune și judecătorie.

Deputatul Tisza, fostul ministru președinte, a ținut să grăiască și el în ședința de Joi, despre independența Ungariei, pe care va trebui s'o proclame parlamentul îndată după desfacerea Austriei. Recunoaște și el că am pierdut războiul, dar nu în înțelesul că am fi zdrobiți cu totul. Cât privește chestiunea naționalităților, el este de părere că trebuie să-l lumineze pe Wilson, pentru a-i arăta că rătăcește în chestiunea aceasta fiind rău informat. Deputatul St. Cicio Pop, însă l-a întrerupt atunci zicând: „Wilson de bună seamă va întreba și pe naționalități“!

Tisza a continuat apoi, zicând că poporul unguresc a dat totdeauna cea mai mare libertate naționalităților. Numai o foarte mică parte a Românilor este împotriva Ungurilor. Aici deputatul St. Cicio-Pop l-a întrerupt din nou, strigând:

„Tot poporul românesc“!

La aceasta răspunde Tisza: D-ta nu poți vorbi în numele poporului românesc întreg!

O larmă groaznică se iscă atunci în sala de ședință. Printre zbierete se auzi glasul dep. Urmánczy:

„Nu lărmuiți, căci nu-i vorba acum de pustele Ungariei, ci de Ardeal“!

Răspunsul lui Wilson.

Până în clipa de față monarhiei noastre nu i-a răspuns încă Wilson. Totuși la Berlin se știe, că răspunsul acesta ar cuprinde *propuneri concrete*, adecă așa cum trebuie să se facă, cu privire la fața cea nouă pe care va fi nevoită s'o ia monarhia. Răspunsul din urmă al lui Wilson cătră Germania a produs în cercurile din Berlin o impresie zdrobitoare. Toți sunt de părerea că pacea a făcut un pas îndărăt, în loc să meargă înainte spre înfăptuirea ei. Unele gazete spun, că Wilson n'ar cere altă nici mai mult nici mai puțin, de cât ca armatele germane să se retragă după Rin, să predeie toate fortărețele și și munițiunile și să-l delătore de pe tron pe împăratul *Wilhelm*. În momentul din urmă am primit chiar știrea, că toți muncitorii dela fabricile de munițiune din Berlin au făcut grevă, adecă au declarat că nu mai vreau să lucreze, până când nu se va pune pace. Au ieșit apoi pe străzile cele mai umblate, ca să demonstreze. La amiaz s'au și ciocnit cu organele poliției.

Spre știință abonaților.

Rugăm pe toți cari au plătit numai 15 cor. pentru abonament pe anul întreg, să ne trimeată încă restul de 2 cor. 50 fil. până la sfârșitul anului.

Taxa pentru schimbarea adresei este 1 cor.

Sunt rugați toți la cari s'a gâtat abonamentul să și-l prenoiască repede. Dealtfel suntem siliți să le oprim gazeta chiar acum, când vin veștile cele mai însemnate despre pacea dorită de toată lumea.

Redacția și administrația
„Gazetei Poporului“.

Planurile lui Wilson.

Cele 14 puncte ale lui Wilson, publicat și de noi în numărul trecut al gazetei, au dat de gândit tuturor conducătorilor monarhiei noastre. Cu deosebire punctul al 10-lea ne privește mai de aproape. El cere următoarele: „*Popoarelor din Austro-Ungaria, al căror loc trebuie statornicit și asigurat între celelalte neamuri, să li se facă cu puțință, la cel dintâiu prilej, o desvoltare autonomă.*” Adecă aceasta înseamnă că toate neamurile din monarhia noastră să-și hotărască de-acum înainte ele singure soarta lor. Ele singure să spună cum doresc să se alcătuiască, să se stăpânească și să se conducă.

Multe popoare viețuiesc alături aici în țara noastră. Despre cele din Austria am scris în numărul trecut câte sunt și ce voiesc. Să vedem cum stăm cu cele din Ungaria? Aici, pe lângă Unguri, se găsesc alături români, sârbi, slovaci, ruteni, nemți și sași. Un babilon de limbi și de obiceiuri. Aceștia toți cer să li se facă dreptate. Mai întâiu de toate ungurii. Ei plănuiesc să se despartă cât mai repede de Austria și numai regele să mai fie acela care să-i lege deolaltă, încolo toate treburile să le reguleze ei, după priceperea lor. În scopul acesta se împerechiază acum ministrii, se adună și se sfătuiesc cum să poată mântui țara mai bine. Precum se aude, ministrul Wekerle, ale cărui gânduri nu se potrivesc deloc cu vremurile de azi, și-a dat mulțămă. Și Tisza a spus într-o cuvântare mai nouă, că deoare-ce planurile lui toate au dat greș, se trage îndărăt pentru totdeauna din politică. Mare lucru ne-a fost dat să vedem și uriașe schimbări încep a-se face.

Ungurii se gândesc se iasă bineînțeles cât se poate mai ușor din cumplita încurcătură a vremilor. Să împace cum s'ar zice și capra și varza. Și pe Wilson, și și dorințele lor de singuri stăpânitori. Dar aceasta cu greu le va putea reuși în împrejurările date. Este vorba să împace anume neamurile din Ungaria, cam cu ce se va putea, și dacă vrea Dumnezeu, zic ei, cu cât s'ar putea mai puțin... Și-apoi la încheierea păcii, să zică astfel: „ne-am înfrățit de mult cu popoarele noastre. Toate sunt mulțumite și fericite. Pe pământul nostru este acum bine — pace. Lăsați-i pe toți în grija noastră.” Cam acesta credem a fi scopul lor.

Cel dintâiu pas spre acest soi de-a încurca lucrurile, s'a făcut când cu *declarațiunea* (!) fruntașilor români dela *Oradia* — din iarna anului 1917. Cu prilejul acela o bună seamă din căpeteniile neamului nostru, afară doar de arădani și de alți câțiva mai cumpeniți în lucrurile și cugetele lor, au iscălit o declarațiune, în care recunoștea ulniștiți că românii din Ungaria n'au nici o nemulțumire, ci trăiesc foarte bine, și foarte fericiți în cuprinsul împărăției noastre. De atunci nu s'a mai făcut nimic. Numai inimosul deputat *Stefan Cicio-Pop*, nu și-a pierdut cumpătul. Cu vrednicie ne-a apărat totdeauna „nevoile și neamul” în casa țării dela Budapesta...

La semnul lui Wilson, ungurii au început a se mișca. Gândul lor cel dintâiu, este acum să se apropie de neamurile din Ungaria cât mai grabnic și să se împace cu ele. Inceputul l'a făcut în zilele trecute groful Károlyi, care precum scrie „Az Est” a început sfătuirii cu conducătorii popoarelor din țara noastră. Incercările lui sunt însă de natură privată, adecă nu sunt îndrumate de sus, dela stăpânire, prin urmare, dacă nu ar putea ajunge dânsul ministru, n'au nici un preț deosebit. Tot despre împăcare vorbesc două gazete ungurești mai cu greutate, adecă: „Világ” și „Népszava”. Cea dintâiu cere înlăptuirea unei autonomii culturale și provinciale a naționalităților. Mai departe rotunzirea unor comitate, în cari să se vorbească câte o singură limbă, precum este aceasta în Statele Unite din America. Profesorul Dr. Iuliu Kováts socotește că s'ar putea împlini dorințele popoarelor din Ungaria, chiar și numai cu executarea legii de naționalități din 1868. (Cum ne-am fericit cu aceasta o știm bine cu toții de-o jumătate de veac). Așa se gândesc unii. Ungurii ar fi foarte mulțumiți să se sfârșească lucrurile în chipul acesta. Dar ce zice Wilson? El, după ce a statornicit cele 14 puncte ale sale, a făcut încă un pas înainte și-a recunoscut pe *Ceho-Slovaci* de neam desinestătător. Asemenea stă lucru și cu slavii de sud. Prin urmare Wilson cere limpede ca slovacii să se unească cu cehii și să alcătuiască ei de ei un singur stat. În chipul acesta însă trebuie să-i rupă pe slovacii din Ungaria. Cum rămâne atunci dorința Ungurilor, de-a lăsa Wilson țara lor neatinsă? Aceasta va arăta-o cât de curând viitorul.

Românii din Ungaria încă și-au tălmăcit dorințele lor. Precum am aflat, s'ar fi adunat la Oradia comitetul nostru național, pentru ca să-și lămurească părerile. Trăim deci clipe foarte mari, precum vede tot omul, și ar fi timpul să ne arătăm vrednici de ele. Nu vrem să spunem nimic înainte, ceia-ce cerem este: *demitate, liniște și cea mai mare precauțiune*. Să fim tari, și nici cea mai vrăjmașă vijelie să nu ne abată dela drumul cel drept.

De ce nu se întrunește congresul?

Potrivit cu cerințele Statutului Organic, pe ziua de 1/15 Octomvrie trebuia să fie convocat și să se întrunească la Sibiu congresul nostru național bisericesc. Ziua aceasta a trecut, dar congresul nu s'a întrunit, măcar că noi așa suntem informați, că Majestatea Sa a luat spre știre încunoștințarea ce i s'a trimis despre întrunirea congresului. Deci congresul putea fi deschis la termen regulat — și încă fără polițaiul guvernului, fără comisar. De astădată guvernul s'a tras pe seamă și s'a ferit să repete rușinea și scandalul ce la făcut astă primăvară prin trimiterea comisarilor la sinoade. Se vede că totuși au fost de folos ținuta bărbătească și protestele respicate ale sinoadelor în contra trimiterii comisarilor.

Ei bine de ce n'a fost convocat congresul la terminul așezat în statutul orga-

nic? Ce pricini a avut consistorul mitropolitan ca să nu-și împlinească datorința? Noi așa știm că nici când n'a fost mai de lipsă ca să se întâlnească soborul nostru bisericesc, ca tocmai acum. Toată obștea credincioșilor cer acest lucru, ca să se limpezească odată cum stăm cu școlile, să-și spună și instanța bisericească cea mai înaltă cuvântul în treaba cu comisarii la sinoade, apoi să vedem cum vor fi mulțumiți trimișii preoțimei și ai poporului cu felul cum a fost conduse trebile bisericești românești în anii din urmă ș. a. Avem deci pricină să fim foarte neliniștiți, văzând cât de ușor, ca să nu zicem ușuratec, se trece peste legile noastre bisericești. Nici măcar o explicație nu s'a simțit dator să deie consistorul mitropolitan, ci lucră de capul său, fără să spună bisericii nimic. Pentru această purtare noi îl tragem la răspundere, în numele obștei credincioșilor. Ori doară de aceea a hotărât să nu fie convocat congresul, fiindcă n'a fost trimis comisar la ședințele lui?! Nu-i de necrezut nici acest lucru, dacă ne gândim la purtarea ce au avut-o unii la noi în timpul din urmă. În tot cazul însă noi vrem să știm de ce nu s'a întrunit congresul.

Ce se petrece în Monarhia noastră?

Întâmplările din urmă, au zguduit întreagă viața politică a monarhiei noastre. Cu o repezițiune uimitoare cad ministrii, via alții noi, se împerechează partidele, pentru ca să se despartă apoi iarăși în căutarea altor alcătuirii nouă. Mai întâiu Austria. Regele a primit în zilele trecute la sine în scopul sfătuirii, pe conducătorii neamurilor și partidelor din Austria. Punctul de vedere bine cunoscut al *cehilor, polonilor și slovacilor dela miazăzi* este că numai la conferința de pace trebuie să se hotărască de soarta și viitorul lor. Nu este deci nici o singură nădejde ca în cursul sfătuirilor pentru pace Austria să-și poată împăca neamurile ei. Planul cu alcătuirea unui ministeriu făcut din toate partidele și popoarele de acolo, a dat greș. Acum e vorba să se închege un guvern de slujbași, care să pregătească înscrisul pentru împărțirea Austriei după neamuri. Fostul ministru de externe Burian asemenea și-ar fi dat mulțămă. Urmășul lui n'a fost numit încă, deși părerea printre politicienii unguri este să se așeze în locul acesta unul dintre ai lor.

Ce se petrece însă la noi în Ungaria? Se știe sigur acum, că ministrul Wekerle s'a retras. Ca omul ce moare, și-a făcut și dânsul în momentele din urmă testamentul. Iată spusese lui mai pe scurt, din cuvântarea-i ținută la clubul partidului guvernamental:

„Deși n'am primit răspuns dela Wilson la nota noastră, va trebui totuș să răspundem acum împreună cu Germania, — fiindcă și Wilson în nota lui cere lămuriri nu numai dela Germania ci și dela puterile centrale, și cere dela aceste puteri să părăsească ținuturile ocupate. Wekerle a spus apoi că contractul de pace cu Finlanda și Rusia e iscălit și nădăjduiește că și cu România va fi iscălit în curând contractul de pace.

Am făcut o învoială cu Germania despre condițiile de pace, ca împreună să sta-

bilim aceste condiții. La sfătuirile de pace Ungaria va fi reprezentată de dreptul printr'un bărbat de stat ungar. Situația noastră față de Austria s'a schimbat. Stăm în fața unor fapte împlinite. N'avem nimic împotriva de Dalmatia să se unească cu Croația. Dar în ce privește alipirea Bosniei-Herțegovinei de Croația, cerem ca înainte de aceasta să fie hotărâtă Bosnia-Herțegovina dacă vrea să se unească cu Ungaria sau cu Croația?

În ce privește afacerea naționalităților, punctul nostru de vedere este să se stabilească legi comune care să fie ca un drept pentru toate statele înrate în tovărășia popoarelor.

Cât privește dorința cehilor cu privire la comitatele slovace în Ungaria, s'a declarat mai multe comitate, fără apăsare de la guvern (nu credem! N. R.) contra acestei dorințe. Grea situație este aceea, că s'a hotărât în Austria, să se treacă la împărțire după neamuri. Cehii vor să facă un stat separat. Și cutez să spun că statul austriac nu are putere să se ridice contra acestor dorințe. Nu mai e vorbă să se puie în lege pedepse contra acelor, cari atacă întregimea Ungariei.

Și alte multe a mai spus Wekerle, despre chipul cum trebuie să se apere Ungurii la încheierea păcii, pentru că țara lor să rămână neatinsă. Despre neamurile din Ungaria, durere, a vorbit foarte puțin. A spus atâta, că trebuie să se facă la sfătuirile de pace niște legi, cari să aibă preț și pentru popoarele asuprite din țările antantei. S'a ferit ca de foc, să dea un răspuns lămurit, că ce-au de gând dumnealor să facă cu noi!!

Precum vestesc telegramele din urmă a fost numit de ministru președinte în Ungaria, Ludovic Návay. Cu toate însușirile ce le are, el totuși nu este nici decum omul potrivit cu vremurile noastre. Și Návay s'a găsit între acei deputați cari au votat în parlamentul ungar, pentru aducerea acelei legi așa de nedrepte pentru noi, cu privire la alegerea de deputați, din timpul din urmă. Astfel de oameni nu înfățișează nici o chie-zășie, că vor putea schimba țara după cerințele lui Wilson. În Ungaria trebuie să se schimbe nu numai oamenii, ci toate, și încă din temelie. Până când țin frânele țării în mână un Apponyi, un Tisza, ori un Andrássy și alții de teapa lor, ori cum i-ar chema, noi nu putem avea nici o încredere. Până când oamenii puterii dela noi încă n'au venit nici azi să ne asculte dorințele, politicieni fără răspundere, cum este Károlyi, încearcă să-și facă menderle și să ne tragă frumușel pe sfoară cu momeli.

Intrebarea cu naționalitățile din Ungaria este o grea boală, pe care sau o vindecă din rădăcină, sau îi dai apoi pace. Avem însă cea mai deplină nădejde că ea va fi vindecată pretutindenea. Și pentru aceasta, garanția cea mai sigură este primirea pe dea întregul a tuturor punctelor cerute de Wilson, din partea puterilor centrale.

Dealtfel în Zagrab, în Croația, s'a format congresul național al slavilor de sud. Croația se pregătește prin urmare pentru întâmplările de mâine și la ședința de Miercuri a parlamentului ungar printr'o declarațiune va lua poziție față de noile împrejurări, aduse de întâmplările mai nouă.

Statul slavilor de sud.

Toate partidele slavilor de sud au ajuns, la o consfătuire ținută în zilele trecute la Zagrab, să se înțeleagă pe deplin întreolaltă în ce privește viitorul acestui popor din monarhie. Hotărârile pe cari le-a luat congresul se cuprind în următoarea rezoluțiune:

„După ce monarhia habsburgică a primit planurile lui Wilson de temelie a tratativelor pentru pace, și prin aceasta a recunoscut, că afacerile din lăuntru și din afară adevărat să se îndrumeze pe baza dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta lor, congresul vestește, că statul croat sprijinit pe fundamentul dreptului milenar de liberă dispunere în ce privește viitorul său, ține de trebuință înfăptuirea unui stat desinestător și liber croătesc“!

România cere Dobrogea îndărăt.

Sub titlul acesta gazeta din Pesta „Az Est“ scrie din Iași următoarele:

„Pacea cu Bulgaria a fost primită în Iași cu felurite simțăminte. La început au crezut că Bulgaria și-a cumpănit bine pasul și a lucrat în bunăînțelegere cu puterile antantei, ca în chipul acesta să incline cumpăna cu foloasele în favorul ei. Legătura telegrafică însă nemijlocită dintre Iași și Salonichi a luminat repede situația adevărată și-a făcut să înceteze îngrijorările României în privința Dobrogei. Părerea îndecomun este aceea, că România a urmat o cale bună și se găsește de prezent într'o situație deosebit de favorabilă. O grupă cere ca România să se alipească și mai strâns de puterile centrale, așteptând ca acestea să pedepsească Bulgaria pentru necredința ei, iar pe România s'o despăguibiască pentru ținuta avută. O altă parte a țării însă e înhamată și acum la carul antantei și preamărește pe eliberatori.

Întâmplările ce se urmează nebunește unele după altele, au pus în mișcare aeful politic din țară, iar un binecunosător al stărilor din România așa crede, că de fapt nu este nici o deosebire între stările de acum și între întâmplările dinaintea declarației de războiu din 1916.

Marghiloman încearcă să țină în cinste hotărârile contractului dela București și cu grije păzește alcătuirea lui, atâcat din toate părțile. Deocamdată singura armă ce-i stă la îndemână este numai cenzura, adevărat dreptul de-a șterge ce-i place din gazete, pe care-l întrebunțează cu o asemenea asprime, încât cenzura românească întrece cu mult pe cea din Austro-Ungaria. Dealtfel aceia cari stau în slujba antantei, găsesc totuși cărări și chipuri ca să neliniștească și să ațâte mulțimea.

Interesele României sunt legate de Dobrogea. Din cercuri bine informate din Iași ni s'a spus, că puterile centrale au lucrat foarte înțelepțește când cu prilejul păcii dela București au făcut din Dobrogea un *condominiu*, adevărat au stăpănit-o cu toții și nu numai bulgarii. Ușa aceea pe care la încheierea păcii au lăsat-o deschisă, acum s'a închis definitiv pentru Bulgaria.

Trebuie să spunem însă, că în România partidul războinic este destul de mare, deși nu cutează să ațâte pe față deoarece nemulțumirea poporului i-ar mătura. Dar

întâmplările din urmă au adus totuși apa pe moara *anecșioniștilor*, adevărat a acelor cari doresc să mărească țara prin cuceriri și cari așteaptă în toată ziua sosirea trupelor antantei la hotarul bulgaro-românesc. Dacă s'ar întâmpla aceasta, situația ar deveni deosebit de primejdioasă. Este adevărat, că luarea aminte a cercurilor oficiale, este mai tare îndreptată către Dobrogea. Aceasta o cer dela ei adevăratele interese ale României. România ține în Basarabia un întreg corp de armată, înarmat pentru războiu, după cum se spune cu scopul de-a liniști țara. Orașele Akerman și Chilia, unde se găsesc autoritățile locale românești, zac în apropierea granițelor Dobrogei. Intrarea în Dobrogea ar răspunde dorințelor poporului și ar trebui să socotim cu puțința unei surprinderi. Ori ce alt plan dealtfel este ținut în Iași de fantastic, adevărat mereal.

Veștile despre întâmplările din urmă politice și despre noul pas comun către pace al puterilor centrale, au trezit în Iași o adâncă mirare. Un politician din apropierea guvernului a numit pasul acesta cerință a înțelepciunii și așteaptă ca și în statele antantei să se mai domolească încordarea.

Temerea aceea, că diplomația unguerească și austriacă poate deveni primejdioasă pentru interesele românești, a cuprins toate cercurile politice, așa încât din situația încurcată de azi, e greu să scoți anumite concluzii, adevărat prevederi. Aceea este însă sigur că situația lui Marghiloman s'a clătinat.

Dela desvoltarea mai departe a situației internaționale atârână cum se vor încheia lucrurile și în România.“

Ce cred gazetele franjuzești despre pace?

Gazetele franjuzești, cari în zilele trecute apăsau Germania cu cele mai sălbătice pretenții adevărat cerințe, astăzi s'au mai domolit și țin de bun răspunsul lui Wilson, punând în vedere dorințe mai modeste. Nădejdea lor este, că Germania nu va da un răspuns mulțumitor. Gazeta „Petit Parisien“ socotește răspunsul lui Wilson de o contra manevră diplomatică isteată, care nu cuprinde o respingere rece, și cu aceasta despoaie pe nemți de aceea ca să poată învinovați pe Wilson de continuarea războiului. Gazetele cari se găsesc în apropierea guvernului cer încă fără încetare cu mare mânie pedepsirea, vroind pustiirea Germaniei și dorind să fie nimicite orașele nemțești mai mari precum este *Frankfurtul*, *Colon* și altele. *Reinach* îndreaptă o scrisoare către ministrul de interne și face propunerea, ca o comisie să cerceteze numele orașelor franceze nimicite și să însemneze numele acelor comune germane, cari pe chel-tuiala lor să zidească din nou satele din Franța. Se pregătește chiar și un plan de lege în privința aceasta care să fie discutat în parlament.

Cel mai sălbatic ațâțator la război este încă tot *Hervé*, care în gazeta sa „*La Victoire*“ vrea să arate că punctele lui Wilson ar cuprinde următoarele: Golirea cât se poate de repede a Belgiei și-a Franței, darea îndărăt francezilor a Alsaciei-Loringiei, ocuparea prin Francezi a orașelor Metz și Strasburg, golirea orașelor Trient

și Triest, ca apoi Italienii să cuprindă îndată Triestul. Austriacii trebuie să lase acolo tot materialul lor de războiu, apoi să golească Rusia. O Polonie liberă până la mare. Austria să golească ținuturile de Ceho-Slovaci și de Slavii de sud, pe cari să le cuprindă trupe ceho-slovace și americane. Cu privire la Ardeal, Hervé cere ca o legiune din Ardeal împreună cu trupe americane să ia locuitorii lui sub pază, și să-i întrebe unde voiesc să fie împărțiți.

(Din „Az Est“.)

Dorințele popoarelor din Austria.

În Austria situația începe să se limpezească pe încetul. Popoarele de acolo au avut prilejul să se înfățișeze în zilele trecute la regele Carol, în orașul Baden și să-și spună dorințele lor. Fără de nici un încunjur, toate căpeteniile popoarelor din Austria, adică nemți, sloveni, cehi, italieni și români, și-au tălmăcit gândurile, voința și pretenșiunile.

Mai întâiu au grăit cehii. Deputatul lor cu numele Tusar a spus între altele următoarele: „Noi am înfățișat monarhului, adică regelui, cerințele noastre cu privire la statul național ceho-slovac de sinestătător, precum și în legătură cu dreptul de a ne hotărî singuri soarta în viitor și legăturile noastre cu alte state.“

Mai departe a spus apoi, că între alte dorințe ale poporului ceh este și aceea, ca trupele cari nu sunt de neam ceh să fie retrase din Boemia. La sfârșit deputatul

Tusar a rugat pe monarhul, să lucreze energetic, ca dorințele poporului ceh să fie pe deplin împlinite.

După cehi au grăit în fața împăratului nemții din Austria. Aceștia au spus că doresc o alcătuire din nou a monarhiei, abia după conferința de pace.

Au urmat apoi după ordinea hotărâtă, polonii, în frunte cu deputatul lor Dr. Terțil. Acesta a întrebat pe monarh despre situația Poloniei în afacerea chestiunii poloneze din prezent, și despre relația polonilor față de politica internă. Din răspunsul împăratului s'a putut vedea că unirea polonilor într'un singur stat, nu mai formează un lucru asupra căruia ar mai trebui să se vorbească, ci este ceva sigur.

Deputatul ucrainean Lewickij a declarat apoi în numele poporului ucrainean din Austria, că se va alcătui un stat independent ucrainean cu deosebire din *Galiția de est*, din *Bucovina de nord*, și din *partea de nordost a Ungariei*. Domnitorul a răspuns, că în cazul când toate popoarele ar câștiga dreptul să-și hotărască singure soarta lor, va da acest drept și ucrainenilor.

Slavul de sud Dr. Koroșeț, a arătat în sfârșit regelui părerile slavilor de sud și dorința lor de a se alcătui și ei într'un stat independent ca și cehii.

Cătră 4 oare d. p. s'a sfârșit audiența. Însemnătatea ei și rezultatele izvorâte din ea ne va fi dat să le cunoaștem mai bine în zilele viitoare și la congresul de pace.

Zbuciumări spre pace.

Răspunsul Germaniei la întrebările lui Wilson. — Ce zice la răspuns gazetele nemțești? — Păreri din statele antantei. — Ce va zice Wilson? — De ce Wilson n'a răspuns și guvernului austro-ungar? — Când va fi gata pacea? — Pacea bulgărească. — Finlanda are rege.

Dacă nu ne înșală toate semnele, înaintăm cu pași repezi spre limanul păcii mult dorite. La cererea de armistițiu și de pace, îndreptată de puterile centrale cătră președintele Statelor Unite din America, Wilson, acesta nu și-a spus cuvântul din urmă, ci a trimis Germaniei niște întrebări mari ca prin răspunsul ce-l va primi la ele să limpezească cât mai bine starea lucrurilor. Așa se vede că Wilson e omul vorbelor răspicate, care vrea să i-se toarne vin curat în păhar. El a declarat că de armistițiu nu poate fi vorba, câtă vreme puterile centrale rămân pe teritoriile ocupate. Apoi a întrebat pe guvernul german, că primește pe de-a'ntregul toate cele 14 puncte pe cari le-a stabilit el, Wilson, în vorbirea din 8 Ianuarie, și că vorbește cancelarul german în numele tuturor acelor, cari au purtat războiul. Gazetele au prăsit multă vorbă ca să ghicească, ce a vrut să zică și la cine a ținut Wilson prin întrebarea cea mai din urmă. Vrut-a el să știe, că și parlamentul german își dă învoirea la pace, ori doară a aruncat o vorbă spre împăratul Wilhelm? Asupra lucrului acestuia ne vom lămuri numai după ce vom cunoaște răspunsul ce va urma alui Wilson.

Răspunsul Germaniei la întrebările lui Wilson.

toată lumea a așteptat în zilele acestea

cu răsufierea oprită, ce răspuns va da guvernul german la întrebările lui Wilson. Va primi el fără încunjur toate punctele lui Wilson, ori ba? O gazetă nemțească scria, că Germania nu se va învoi să-și retragă armatele de pe teritoriul Rusiei și al României, dar din Belgia și din Franța se va învoi să le retragă, dacă englezii vor ieși din coloniile ei. Prorocia aceasta însă nu s'a împlinit. Din sfatul mare ce s'a ținut la Berlin a ieșit hotărârea că guvernul german primește, în numele său și al întregului popor, toate lucrurile ce le-a cerut Wilson. Răspunsul pe care l-a trimis lui Wilson e acesta:

„Răspunzând la întrebările președintelui Statelor Unite din America, guvernul german declară următoarele:

Guvernul german a primit punctele pe cari președintele Wilson, în vorbirea sa din 8 Ianuarie și în vorbirile sale de atunci încoace, le-a stabilit ca temelie pentru o pace statornică în duhul dreptății. Prin urmare scopul pertractărilor ce se vor începe, va fi numai acela, ca să ne înțelegem asupra amănuntelor practice pentru ducerea lor la îndeplinire.

Guvernul german crede că și guvernele statelor aliate cu Statele Unite, se vor așeza pe temelia mărturisirilor președintelui Wilson.

Guvernul german, în înțelegere cu gu-

vernul austro-ungar, se declară gata să primească propunerile președintelui referitoare la retragerea de pe teritoriile ocupate, pentru a ajunge la armistițiu. Lasă la chibzuire președintelui să pună la cale înfrunerea unei comisii, care va avea să iee măsurile de lipsă pentru retragere.

Guvernul german de acum, care poartă răspunderea pentru propunerea de pace, s'a format prin învoirea și cu încuviințarea numărului celui mai mare dintre deputații parlamentului german. Sprijinindu-se în toate lucrările sale pe voința acestui parlament, cancelarul împărăției vorbește în numele guvernului și al poporului german.

Ce zice la răspuns gazetele nemțești?

Gazetele germane au primit răspunsul guvernului cu simțăminte împărțite. Unele se împacă cu starea lucrurilor, altele au rămas de tot nemulțumite. „Kreuzzeitung“ zice că în clipa nenorocirii și primejdiei celei mai mari, poporul german trebuie să-și păstreze vrednicia. Ar fi lucru nepotrivit să căutăm astăzi, cine poartă vina neizbânzilor militare. „Deutsche Zeitung“, care-i gazeta marilor germani și care a și fost oprită pe trei zile, zice că răspunsul dat lui Wilson e „un document al rușinei“.

Păreri din statele antantei.

Gazetele franceze scriu cu glas de biruință despre răspunsul Germaniei. Că Alsața-Lorena va trece la Franța, aceasta o iau ca lucrul cel mai sigur, asupra căruia nici nu vreau să stee de vorbă. „Matin“ scrie că răspunsul guvernului german e în doi peri și că asupra armistițiului numai mareșalul Foch are drept să spună cuvântul hotărâtor. Din comisia pentru armistițiu pot face parte numai două persoane: un comandant biruitor, care poruncește, și un comandant bătut, care se supune.

În Londra răspunsul Germaniei a fost adus la cunoștința publicului de prin teatre și cinematografe îndată ce a sosit. Gazetele trag la îndoială sinceritatea Germaniei și fac tot felul de propuneri cu privire la armistițiu, asupra căruia cuvântul din urmă vreau să-l lase, ca și suratele lor franceze, în grija mareșalului Foch.

Ce va zice Wilson?

Acesta-i lucrul de căpetenie: ce va zice acum Wilson. De bună seamă se va pune în înțelegere cu ceilalți aliați ai săi și după voia și chibzuința tuturor va da răspuns puterilor centrale. Se prevede că răspunsul ce-l vor da cu toții va fi mai lung, dar despre cuprinsul lui astăzi nu se pot face prorocii.

De ce Wilson n'a răspuns și guvernului austro-ungar?

Wilson a răspuns numai Germaniei, nu și Austro-Ungariei, măcarcă și aceasta i-a făcut cerere de pace. După o știre, de aceea n'a dat răspuns Austro-Ungariei, pentru că a voit să vadă mai întâi la ce sfârșit va ajunge cu Germania, iar în caz că aceasta nu s'ar da la primirea păcii, atunci va face pace separată cu monarhia austro-ungară. Părerea aceasta nu prea e de crezut; mai drept văd lucrurile cei ce zic că Wilson are de spus ceva popoarelor din Austro-Ungaria. Oare ce ar zice guvernele din Austria și Ung

garia, dacă Wilson le-ar întreba și pe ele: vorbiți voi în numele tuturor popoarelor din țara voastră? S'ar încurca rău cu răspunsul.

Când va fi gata pacea?

O telegramă din Londra aduce o vorbă pe care a spus-o ministrul Balfour, care ar fi zis, că până la Crăciunul ce vine nu vor fi iscălite contractele de pace, dar lupte nu se vor mai da pe nici un front.

Pacea bulgărească.

De când cu pacea bulgarilor, pe la noi nu s'a auzit aproape nimic despre dânșii. Se știe atâta că și cel din urmă soldat neamț a părăsit Bulgaria, iar în Sofia au intrat regimente franceze. Noul rege bulgăresc Boris a declarat că el e bulgar get-beget și va asculta totdeauna de voința poporului. Fostul ministru Radoslavov se zice că ar fi fugit din Sofia travestit în uniformă de ofițer german. Antanta a oprit pe bulgari să-și plătească datoria de peste două miliarde pe care i-au împrumutat dela Germania.

Finlanda are rege.

După multe trăgănări, pe tronul proaspăt al Finlandei a fost chemat ca rege principele Carol Friedrich de Hessen, dar alegerea s'ar fi făcut peste voia părții celei

mai mari a poporului și astfel prințul ales nu vrea să primească alegerea. Acum în armă se vestește, că Franța a rupt legătura cu Finlanda, pentru că aceasta și-a ales un prinț german ca rege.

Turcia a și încheiat pacea.

Primim știrea, că între Turcia și puterile centrale s'a încheiat pacea în ziua de 16 Octombrie. Turcii au primit toate punctele antantei. Palestina și Siria rămâne în mâinile antantei. Strâmtoarea Dardanelor va fi deschisă pentru toți, ca să poată trece în marea neagră.

Patru state nouă în Austria

Ministrul prezident din Austria Husarek a chemat la sine pe toți conducătorii partidelor pentru a-le vesti, că mâine apare o proclamație a împăratului către popoarele din Austria, în care se vor forma patru state: 1. Statul nemțesc austriac. 2. Statul Slavilor din sud. 3. Statul cehoslav. 4. Statul ucrainian.

În statul Slavilor de sud se vor uni Dalmația, Bosnia și Herțegovina și o parte din Croația.

După-cât se vede Galiția se va adăoga la noul stat polon. Ne umple însă de îngrijoare, că despre Bucovina fraților noștri nu se spune nici un cuvânt.

Retragerea Nemților.

Pe frontul apusean nemții se retrag încet din linia vestită a lui Hindenburg, în care s'au împotrivit vreme atât de îndelungată. Dela mare până la Verdun luptele s'au desfășurat și în săptămâna trecută cu aceeași furie, cu aceiași risipă ne mai pomenită de material și cu același avânt din partea amânduror dușmani. Sâmbătă au golit nemții cel din urmă parapet al liniei lui Hindenburg dintre La Fere și Pinon și au părăsit puternica cetate a Laonului. Se zice, că englezii ar fi intrat deja și în cetatea Douai, dar oficios faptul acesta n'a fost încă întărit. Nemții însă vestesc mai nou că s'au retras și din orașul Roulers, care se află deasupra Lillului.

De altminteri și americanii s'au lăudat în săptămâna trecută cu o înaintare mai însemnată, dela orașul Reims în sus. Francezii au înaintat la mijlocul frontului cucerind orașele Vouziers și St. Gobain după ce au luat în stăpânire întreaga coamă de dealuri ce se cheamă Chemin de Dames, unde în repețite rânduri s'au dat lupte aspre. Acum linia de bătaie se întinde aproape în linia dreaptă dela Lille spre Verdun și străduințele lui Foch de-a cuceri orașele Lille, Valenciennes și renumita cetate Maubeuge, de care francezii s'au apropiat cam la 40 km.

Ca un lucru nou trebuie să însemnăm faptul, că acum și nemții luptă cu tankuri. Au văzut ce bună armă sunt ele și repede și-a fabricat și ei.

În sfârșit gazetele amintesc cu laudă bravura soldaților români din Ardeal, cari s'au bătut cu americanii din jos de Verdun. Soldații noștri mândri din văile Bistriței și Someșului și cei dela Orăștie și de pe Muraș își varsă astfel sângele pe pământul Francezului pentru cauza dreptății.

Intâmplările din Balcan.

Oștirile puterilor centrale se retrag mereu din Serbia și Albania, având să lupte și în dosul frontului cu bande înarmate de sârbi. Frontul de acolo se începe în colțul Dunării la Orșova și trecând spre mează-noapte dela orașul Niș, în care au intrat sârbii, se coboară la vale spre Durazzo. Se crede că încă înainte de a se începe armistițiul, oștirile puterilor centrale vor părăsi Balcanul.

Alexandru, moștenitorul tronului sârbesc, a dat o proclamație către popor, spunând că îndatăce vor ocupa din nou Belgradul, tatăl său, regele Petru, va abdice la tronul pe care-l va ocupa el, moștenitorul. Tatăl meu — zice el — numai până atunci dorește să mai stea ca rege, până ce va ajunge acea zi de bucurie, ca să între iarăș în Belgrad.

Turcia cere pace.

Armatele turcești din Siria se retrag bătute și lăsând până acum în mâna dușmanului peste 75 de mii de prizonieri, câteva sute de tunuri și mult material de război. Ajunsă în starea aceasta și prin ieșirea Bulgariei din război fiind despărțită de puterile centrale, e nevoită să ceară pace. Guvernul de până acum, în frunte cu Talaat pașa, și-a dat mulțămita. După ce Tevlik-pașa n'a izbutit să facă un guvern nou, sarcina aceasta i-s'a încredințat acum generalului Izzed-pașa, care la timpul său luase parte la pertractările de pace dela Brestlitovschi.

Guvernul Turciei s'a îndreptat acum de curând cu cererea de pace către Wilson, ale cărui 14 puncte le primește. Se spune că tratativele de pace cu împu-

terniciții antantei s'au început pe ostrovul Mitilene. Antanta cere dela Turcia să deschidă Dardanelele și să capituleze, adică să pună armele jos. Pacea s'a încheiat.

† A murit Vasilie Mangra.

„Ce va folosi omului de ar dobândi lumea toată, și-și va pierde sufletul său.“ Marcu 8, 36.

Aceste cuvinte ale Scripturii mi-au venit în minte când am primit știrea despre moartea celui ce a fost Vasilie Mangra. Un om, care și-a pierdut sufletul. În tinerețe și în vârsta bărbăției sale, din îndemnuri și avânturi frumoase își făurise un suflet, prin schinteierile căruia a putut fi folositor și pentru alții. Dar nu și-a păstrat credința față de sufletul său. Pornit spre bătrânețe, înșelat de năluciri deșerte într'o clipă de întunecare a apucat pe cărări lăaturalnice și n'a mai găsit curajul moral al căinții și întoarcerii. Prea slab ca să poată sta pe picioarele proprii, el a fost purtat în toate părțile de valurile tulburi în cari se aruncase. Chinuit de păcatul trădării de sine însuși, viața sa de atunci încoace n'a fost decât zbuciumul unui om care-și destrăma zi de zi propriul suflet de odinioară. În starea aceasta desnădăduită, bietul om a stricat chiar cauzei nenorocite în slujba căreia intrase, iar când valurile războiului l'au aruncat la cârma bisericii românești, turma sa nu la încuviințat și nu putea să-i asculte glasul. Ajuns căpetenie a unei biserici așezate pe temelia ideii naționale, dar urmând să facă o politică străină de simțimintele neamului său, el a fost o negațiune, o împotrivire strașnică a tot ceea ce trebuie să fie un vlădică românesc. Ținând într'o mână cârja de păstor al unui popor de țărani, iar cu cealaltă mână prinzându-se de haina unui grof protivnic vremilor nouă, în pribegia sa dela Oradea la Sibiu, Vasilie Mangra trece ca o nălucă alungată de furtuna celui mai mare război dintre șiruriile arhierilor români. Sfârșitul zilelor l'a ajuns într'un timp, pe care par-că anume și-l'a ales, într'un hotel din Budapesta prietenilor săi. Nu lasă păreri de rău în urma sa și lacrimi pe mormântul său nu se vor vărsa. Lasă însă o pildă grăitoare pentru toți cei ce slujesc la altarul bisericii și al neamului românesc. Istoria îi va face o judecată mai nepărtinitoare decât cum i-o putem face noi astăzi și milostivul Dumnezeu, care nu judecă cu măsuri omenesti, î-l va răsplăti după dreptate. Ca creștini, de asupra mormântului proaspăt zicem și noi: Dumnezeu să-l ierte!

Situația în România.

Correspondentul gazetei ungurești „Az Est” vorbind despre întâmplările mai proaspete din România, serie următoarele:

„Am avut prilej să grăiesc cu mai mulți bărbați politici însemnați despre prințul moștenitor. Sprijinul cel mai tare al prințului îl alcătuiește Brătianu și partidul lui Filipescu, în fruntea căruia se găsește azi prințul Cantacuzino. Marghiloman și generalul Averescu doresc ca prințul moștenitor român să-și dea mulțumita. A fost mare mirarea că la sfatul de coroană au luat parte Brătianu și Iorga; nimenea n'a înțeles cum au putut chema la adunare pe Brătianu cel de tristă amintire și vrednic de banca acuzațiilor, dar cu atât mai puțin pe Iorga, care n'a fost nici ministru și nici deputat.

La sfatul de coroană, generalul Averescu s'a rostit împotriva faptului ca prințul moștenitor să rămână și pe mai departe în cinstea avută, întărindu-și părerea aceasta ca soldat și ca bărbat de stat îngrijorat de bunul renume al țării sale.

Prințul a adus la cunoștința părinților săi hotărârea neschimbată de-a se lăsa de tron, dar ei se țin încă de lucrul acela cu tărie ca să se nimicească căsătoria copilului lor. Se vorbește chiar că regele a făgăduit că va da soției prințului, numită Zizi Lambrino, despăgubire de 20 de milioane de lei în cazul să se va despărți de fiul său. Tânăra femeie însă a respins îmbierea aceasta. Prințul Carol îndată după sosirea lui din Odessa a început să se ia la ceartă cu mamă-sa.

La câteva zile după aceasta au ținut din nou sfatul de coroană, care încă tot n'a putut aduce hotărâre în afacerea căsătoriei. Așa se vede că mâna lui Brătianu este încă destul de puternică pentru ca să zădărnicească hotărârea pe care o dorește guvernul și partea cea mai mare a armatei. Este lucrul știut de toți, că reprezentanții antantei la Iași voiesc să-l înzestreze pe prinț din nou cu toate drepturile avute mai înainte, deoarece îl țin de un valoros prieten al lor. Neprevăzută a fost propunerea lui Brătianu, făcută în momentul hotărâtor, ca în afacerea abdicării prințului moștenitor, să fie întrebați mai întâi conducătorii armatei. Lucrul acesta s'a și întâmplat și 5 conducători ai armatei românești au răspuns, că-și dau mulțumita din postul lor, în momentul acela când l'ar silii pe moștenitorul să abdică. Guvernul lui Marghiloman a amenințat în ziua următoare pe regele Ferdinand cu mulțumita lui, spre marea bucurie a lui Brătianu, care a pus la cale cu trimișii antantei planul, ca guvernul lui Marghiloman să fie înlocuit cu un guvern Averescu-Cantacuzino.

Hotărârea trebuie s'o ia regele, care știe bine că pășirea lui Averescu în guvern ar însemna un timp greu de încercare pentru țară, căci este în deobște cunoscut, că generalul acesta nu este prieten al unei neutralități. Regele a amânat prin urmare hotărârea.

Situația este prin urmare astăzi aceea că Marghiloman se duce dela guvern, dacă dorința sa că prințul moștenitor să-și dea mulțumita nu se îndeplinește. Dacă reușește planul lui Brătianu, atunci locul lui Marghiloman îl va lua Mișu. Marghiloman crede însă că are în parlament majoritate de voturi.

Răvasul săptămânii.

Sibiu, 20 Octombrie 1918.

Liberați. Citim în Drapelul, după „Telegraful Român” (cenzura nu ne permite să reproducem de-adreptul din „Drapelul” din Lugoj.) că procurorul militar districtual de honvezi dela Seghedin a pus în libertate Marți în 1 Octombrie 1918 la ordinul comandantului general Fülöp, pe domnii Dr. Branisce, redactor, Dr. D. Man prof. în Gherla, Dr. Zah. Pop. paroh în Orlat. A. Oțoiu, catihet în Budapesta, Aurel Raica, preot în Utvin și Ioan Clopoțel, catihet în Caransebes, după ce au petrecut mai bine de șapte luni și jumătate în temnița Seghedinului ca deținuți preventivi ai procurorului militar de honvezi. În aceeaș seară au părăsit toți acești deținuți, puși în libertate, orașul, grăbind spre vetrele lor.

† **Nicolae Iosif**, învățător în pensiuie, funcționar la „Asociațiune” și membru al comitetului „Reuniunii române agricole” din comit. Sibiu, după scurte și grele suferințe și-a dat sufletul în mâinile Creatorului Luni, în 7 Octombrie n. 1918, la 11 ore din zi, în etate de 62 ani. Rămășițele pământești ale mortului s'au ridicat din casa proprie (Strada Turnișorului Nr. 12) și depus spre veșnică odihnă în cimiterul central din loc Mercuri, în 9 Octombrie n. la 2 ore p. m. Fie-i somnul lin și memoria binecuvântată!

Baia din Sibiu. Baia din Sibiu și anume, *hală de înotat* este deschisă pentru bărbați în următoarele zile: Luni este închisă. Marți dela 7—10 a. m. și dela 2—7 d. a. prețuri urcate. Miercuri dela 7—12 a. m. Joi este închisă. Vineri dela 7—10 a. m. și dela 2—7 d. p. Sâmbătă 7—10 a. m. și dela 2—7 d. m. Dumineca dela 7—9 a. m. și dela 11—1 a. m.

Băile de abur și aer încălzit: Luni este închisă. Marți dela 7—12 a. m. Miercuri dela 2—7 d. p. Joi închisă. Vineri dela 7—12 a. m. Sâmbătă dela 7—12 a. m. și dela 2—5 d. p. iar dela 5—7 seara cu prețuri reduse.

Pentru femei. *Hală de înotat* Luni închis. Marți dela 10—12 a. m. cu prețuri ridicate. Miercuri dela 2—7 d. p. Joi închis. Vineri dela 10—12 a. m. Sâmbătă dela 10—12 a. m. Duminecă dela 9—11 a. m. *Baia de abur și aer încălzit:* Luni închis. Marți dela 3—7 d. p. Miercuri dela 7—12. Joi închis. Vineri dela 2—5 d. p. și dela 5—7 seara cu prețuri scăzute. Sâmbăta închis. Dumineca închis.

Băi de vană și pentru cură. Luni închis. Marți dela 7—12 a. m. și dela 2—7 d. p. Miercuri dela 7—12 a. m. și dela 2—7 d. p. Joi închis. Vineri dela 7—12 a. m. și dela 2—7 d. p. Sâmbătă dela 7—12 a. m. și dela 2—7 d. p. Duminecă dela 7—1 a. m.

Când e deschisă poșta din Sibiu? La oficiul poștal din Sibiu se țin, începând cu 1 Octombrie, următoarele ore oficiale: În zilele de lucru dela 9—12 ore toate birourile sunt deschise; după amiază, între 12 și 9 se primesc scrisori recomandate: 2 și 5 ore se pot scoate dela poștă scrisorile recomandate; pachete și scrisori de valoare se primesc între 2 și 6, se scot între 2 și 5. Mandate poștale și casa de păstrare poștală, se dau între 2 și 4 ore. — Dumineca și în sărbători: Scrisori se pot da între 8 și 12 d. a. între 2 și 6; toate celelalte birouri sunt deschise între 8

și 11, înainte de amiază. — Serviciul de telegrame și telefon funcționează în zile de Duminică și de lueru atât ziua, cât și noaptea, fără întrerupere.

Cei cari taie porc. Ziarele din Budapesta aduc știrea, că în curând se va da o nouă poruncă a guvernului, care hotărăște, că fiecare cetățean, care taie porc este dator a da cu prețul maximal pe seama oficiului de aprovizionare 5 klg, de untură, în care scop se vor așeza în fiecare comună subcomisari ai centralei de... porcărie.

Noua ordonanță privitoare la protestul cambial. Cu data de 20 Septembrie a. c. și sub Nr. 4145/918 M. E. guvernul a emis o nouă ordonanță referitoare la protest.

În sensul ordonanței anterioare erau scutite de protest numai cambialele scadente până la 1 Iulie 1918, pe când pentru cambialele scadente mai târziu, până la 30 Septembrie a. c., termenul pentru ridicarea protestului a fost numai amânat și anume, până la 15 Octombrie a. c.

Noua ordonanță scutește acum și cambialele acestea de protest și pentru cambialele scadente după 30 Septembrie a. c. până la 31 Decembrie a. c. prolungește termenul pentru ridicarea protestului până la 15 Ianuarie 1919.

Prin urmare deocamdată nu este obligator protestul pentru nici un fel de cambii și probabil că peste un pătrar de an va urma o nouă prolongire a termenului de protest.

Noua ordonanță a intrat în putere la 1 Octombrie 1918.

Deschiderea biroului poporal în Brașov. Biroul poporal al oficiului pentru ajutorarea celor năpăstuiți de război și-a început lucrarea în 7 l. c.

Scopul acestui birou este să asculte plângerile văduvelor de război ale orfanilor și invalizilor, să mijlocească pentru mulțumirea eventualelor lor cereri și ale hărăzi locuri pentru muncă și să-i ajute în toate privințele.

La acest birou se poate adresa deci cu toată încrederea ori-care văduvă de război, orfan sau invalid.

Biroul se află în strada Hirschler Nr. 26 (Etajul I în localul biroului pentru mijlocirea de serviciu). Ore pentru partide se țin deocamdată: Luni, Miercuria și Vineria dela 8—11 a. m. Directorul biroului este: Sándor József, jude de tribunal, iar locșitor Schenk Julius, prof. de școală reală.

Trenurile nu vor fi încălzite în iarna aceasta. Direcțiunea trenurilor vestește publicului călător, că cu privire la lipsa materialului de ars, trenurile vor fi încălzite numai în măsură mai mică. Dreptaceea atrage atențiunea călătorilor, ca să se provadă când pleacă de acasă cu îmbrăcăminte calde.

Prețurile cele mai mari (maximale) pentru porci. Porci mai ușori de 40 klg. nu se vor putea tăia, afară de cazuri de tăiere silită de împrejurări. Porcii vor fi vânduți după greutate vie, fără scădere: 12 ciasuri înainte de predare este opoziția adăparea sau nutrirea lor. Vinderea porcilor se va face pe următoarele prețuri maximale: Porci slabi de 20—30 klg. greutate 14 cor., iar ce trece de 30 klg. până la 90 klg. câte 6 coroane de klg. Porci grăși dela 91—125 klg. 8 coroane, 126—

150 klgr. 8 cor. 20 fil., iar peste 151 klgr. 8 cor. 40 fil. In aceste prețuri sunt cuprinse toate cheltuielile, ca: taxa de cântărire, plata pentru nutrire sau adăpare, transport la gară, ș. a. Vanzătorul nu poate cere vre-o plată deosebită sub nici un titlu și nici pentru cazul că și-ar fi făcut cântărirea în alt loc decât cel de predare. Prețurile de mai sus nu se aplică la porci mai ușori de 20 klgr. Producătorul nu poate vinde negustorului untura crudă mai scump de 1200 coroane de maja metrică, iar toate felurile de carne de porc proaspătă, chiar și jumătăți curățite de piele, cu mai mult de 1050 cor. maja neto. Prețul maximal pentru porci grași tăiați întregi sau jumătăți va fi hotărât de către autorități, însă în nici un caz nu va putea fi mai mare de 1140 cor. maja neto. Untura de porc topită se va vinde de producător cu cu 1400 cor. maja neto, predată în gară. Pentru butoaie poate socoti 8 și pentru altfel de împachetare 6 la sută din preț. In orașe și comune autoritatea va hotărî prețurile tuturor produselor făcute din carne de porc, tot așa prețurile de detali pentru untură, slănină, carne proaspătă sau pregătită, ș. a. Ea va hotărâ și cari feluri de carne vor trebui vândute în stare crudă. Aceste prețuri vor trebui statorite până la 30 Sept. Cei ce ar plăti sau făgăduiesc mai mult decât prețul maximal, însă anontă apoi faptul autorităților, nu suferă pedeapsă.

Prețul vinului. Vinul a ajuns în ultimele luni, precum se știe, prețuri nemai-pomenit, de urcate. Se plătea hectolitrul cu K 10—K 12—. Prețul acesta la începutul lunii curente, deodată și aproape pe neașteptate, a suferit o reducere mare; se vindea vinul vechiu cu K 5—8, iar cel nou chiar și cu K 2—litru.

Reducerea aceasta repede a prețului vinului, a provocat, în unele ținuturi produse de vin, deadreptul spaimă și unele gazete au scris chiar despre o criză în piața de vin.

Știrile răspândite în sinul populației s'au dovedit însă în curând ca neîntemeiate. Atât ministerul de agricultură, cât și persoane însemnate din cercurile producătorilor și comercianților de vin au făcut declarații liniștitoare asupra situației vinului. Toți aceștia sunt de părere că scăderea prețului vinului este de natură trecătoare și prețurile se vor reculege în curând, deși poate nu vor atinge prețul din ultimele luni.

Cauzele, cari au provocat scaderea prețului vinului sunt mai multe. Intre ele sunt și cele din urmă întâmplări politice. Apoi lipsa de vase, care este generală în întreaga țară și este cu atât mai simțită, cu cât în anul acesta s'a produs mult mai mult vin decât în anii trecuți. Prețul l-a mai apăsât și însemnatele rezerve de vin din anul trecut, a căror cantitate este socotită la aproape de 2 milioane hectolitre.

Aprovizionarea armatei cu vin. O ordonanță mai nouă a guvernului, dată sub Nr. 4180/1918 îndatorează pe producătorii de vin, cari recoltează în anul acest cel puțin 100 hectolitri de must, să dea 5% din must pentru aprovizionarea armatei cu vin. Cantitatea aceasta se ține ca recvirată la facerea mustului și se plătește pro hectolitrul cu K 5-50. Dacă vinul recvirat nu ar ajunge la cifra de 150,000 hlitre, guvernul poate recvira pe rând vinul și dela producătorii cu mai puțin de 109 hl. must, dar cel puțin cu 50 hl.

Ce schimbare! Gazeta „Magyar Hirlap” foaia grofului Andrassy scrie din cuvânt în cuvânt următoarele: „Gândul lui Wilson este pe cale să se înfăptuiască. Nu este putere pe lume care să-l oprească în înfăptuirea lui. Desvoltarea omenirii, va face în zilele viitoare un mare salt înainte. Nu mai încapă îndoială că șovinismul, adică prea marea iubire de neam cu scopul de-a asupri pe altul, trage să moară. Un profesor bătrân i-a pregătit sicriul. Ideia pangermană, adică totul în lume să fie nemțesc, precum și zilele imperialismului unguresc, adică dorința de cuceriri, sunt numărate. Maghiarii se gândesc astăzi cu groază la clipa aceia când sicriul adică cosciugul va fi închis. Sunt încă mulți cari văd încă viitorul poporului maghiar în faptul alcătuirii cu puterea a unității de rasă, adică a înfăptuirii unui singur neam unguresc din toate popoarele Ungariei, și a maghiarizării cu foc și sabie”.

Ținta antantei în Balcani e -Budapesta. Generalul francez Franchet d'Esperey, comandantul armatei antantei în Macedonia, a declarat corespondentului ziarului italian „Secolo” că planurile lui viitoare sunt următoarele:

Șișind lucrul în contra Bulgariei îl vom continua cu aceeași energie contra Austro-Ungariei, și nădăjduim că cu aceeași reușită. Vom porni în marș spre Budapesta. Nu vă descoper cu aceasta vre-o taină când vă spun că rezervele mele sunt neatinse. Oștirea mea e însetată să ia parte la gloria oștirii sârbești.

Desgroparea morților de pe câmpurile de luptă din Ardeal. O gazetă ungurească scrie următoarele:

„S'au înființat trupe de desgropare mai ales din oameni, cari au luat parte la luptele din Ardeal, și astfel știu cel puțin că după încetarea luptelor cam unde au fost îngropați cei căzuți.

Cu toate acestea munca de desgropare era anevoioasă acolo, unde cei căzuți fuseseră îngropați prin munți, mai ales la granița Hunedoarei și a Sibiului.

Intr'un an și jumătate s'au desgropat aproape 30 mii de soldați morți, mai ales soldați dușmani. La cei morți, firește nu se face deosebire între dușman și prieten: toți sunt priviți cu aceeași pietate.

Inainte de începerea lucrărilor de desgropare, am câștigat lista celor căzuți și celor dispăruți.

Lista celor dispăruți a fost de trebuință fiindcă cu ajutorul ei s'a aflat, că unii dintre pierduți sunt deja morți, ceea ce e de însemnătate să se știe mai ales din punctul de vedere al moștenirii. Bunaoară, s'a aflat în pasul Surducului un mormânt comun, în care zăcea și un locotenent german. Am avut cunoștință din listă, că în ținutul acesta a dispărut un locotenent german. L-am căutat deci semnul de recunoaștere, pe care soldații germani îl poartă atârnat de un lanț, la piept, și am văzut că locotenentul dispărut e tot același ca și cel aflat în mormântul comun.

Acum cel puțin știe soția lui cu siguranță, că a murit, căci mai înainte știindu-l numai dispărut l-a căutat prin România și Rusia, fiindcă românii au predat rușilor prizonieri mulți.

Pe seama eroilor căzuți în Ardeal s'au pregătit opt cimitire frumoase: în apropiere de Petroșeni, Sibiu, Brașov, Chezd-Oșorhei, și Ciuc-Sereda.

Predarea oficioasă a cimiterelor va fi în Octombrie a. c. Cimitirele au înfățișare serioasă și impunătoare.

Mormântul fiecărui soldat e însemnat cu un semn făcut de fier; iar înfățișarea din afară a cimiterului e mărită și de frumuseța naturală a ținuturilor din jurul cimiterelor.

Roosevelt dorește împărțirea monarhiei. Sub titlul acesta gazeta „Tagespost” din Sibiu scrie: Fostul președinte al Statelor-Unite americane Roosevelt a ținut în Newyork o mare cuvântare despre țintele de războiu ale Americii. Roosevelt, înfierbântatul fost prezident de origine semită, a strigat din nou cât l-a putut ține gura. El a spus că pacea va aduce deplină despăgubire pentru toate acele jefite, pe cari le a pricinuit lumii Germania. Sârbia și România vor primi îndărăt aceea ce le-a răpit Bulgaria. Austro-Ungaria și Turcia vor fi necondiționat împărțite. Turcia trebuie să părăsească Europa. Franța va primi îndărăt Elsația-Lorena. Belgia trebuie să capete o despăgubire de războiu corespunzătoare. Ținutul cu locuitori italieni din Austria trece la Italia, partea românească a Austro-Ungariei trebuie să treacă la România. Ceho-Slovaci, precum și slavii de miazăzi vor forma state desinestătătoare. Polonia independentă primește acele părți ale Austriei, cari sunt locuite de Poloni. Și Prusia trebuie să libereze ținuturile locuite de Poloni. Litvania și Polonia vor deveni state independente. Nici o singură parte din Rusia nu-i permis să rămână sub jug german.

Cine este Wilson? Prezidentul Statelor Unite Americane, ale cărui gânduri de pace au fost primite de puterile centrale ca temelie a sfătuirilor de pace, s'a născut la 28 Decembrie 1856 în Stainton (Virginia U. S. A.) din familie de origine scoțiană-irlandeză. Tatăl său a fost preot. Studiile universitare le-a urmat la facultatea de drept a renumitei universități Princeton și câștigând la 1882 diplomă de avocat și-a început lucrul de avocat în Atlanta din Georgia (U. S. A.) dar chiar în anul următor — 1883 — s'a lăsat de advocatură, primind un loc de profesor la universitate, ținând învățământ la vre-o 15 universități americane între cari și la universitățile Harvard și Yale până la anul 1910 și ajungând încă în anul 1908 prezidentul universității Princeton, al cărei elev a fost în tinerețe. A propus istorie, administrație politică și filozofie de drept. La 1911 a fost ales guvernator al Statului New-Jersey și la 1912 a fost ales cu 435 voturi contra 96 Prezident al Statelor Unite, la care post a fost reales și la 1916. A desvoltat mare lucrare de om învățat distingându-se cărțile sale prin cugetare adâncă și limpede. Ca prezident a devenit renumit prin vestirile sale politice de pace către congres, cari vor forma temelia lumii noi ce se va naște din ruinele acestui război înfricoșat. Numele lui va rămânea nemuritor în istoria omenimei.

Nebunie războinică americană. Gazeta din Haga „Vaterland” aduce următoarea veste desore nebunia de războiu a Americanilor: „că americanii îl prind chiar pe împăratul german în chip alegoric, adică numai în glumă, o povestește un călător, care a petrecut mai mult timp în America, după izbucnirea războiului. Ei întrebunțează mijlocul acesta pentru de-a i îndărji pe oa-

meni și a-i împinge și mai tare să continue războiul. Călătorul acesta a văzut anume cu ochii săi proprii un joc, pe străzile orașului Newyork, care avea să înfățișeze prinderea împăratului Wilhelm din Germania. Împăratul era înfățișat de o persoană care îmbracă într-o uniformă potrivită, sămăna mult-puțin cu dânsul. Sub însoțirea câtorva trâmbițași era condus de o trupă de soldați americani, după cari urmau o seamă de soldați îmbrăcați ca prizonierii germani, sub escortă americană. — Din aceste se vede că nebunia de războiu americană a ajuns culmea. (Sieb. Deutsches Tagebl.)

Gazete franceze nemulțumite cu Wilson. Gazeta „Jurnal de Debats“ scrie: „Programul lui Wilson nu este destul de limpede, nu este practic și este lipsit de înțelepciune. Americanii nu cunosc amănuntele politice noastre europene. Încă mult timp popoarele nu vor putea forma o familie. Este lipsă de contracte secrete. Wilson să lase înfăptuirea dorințelor sale pe seama unui om mai priceput.

„Temps“ scrie: Wilson și America nu înțeleg, ce a suferit Franța în acest război. Societatea popoarelor lui Wilson ne dă mare chizășii în privirea unui nou atac? Adunările internaționale adecă ale tuturor popoarelor și măsurile de răzbunare economică sunt arme, cari tocmai în momentul hotărâtor dau greș.

În chipul acesta Franța se îndepărtează de Wilson, iar Anglia se apropie mereu de el.

Generali francezi sărbătoriți. Lauda mare, de care s'au împărtășit în gazeta oficială franțuzească generalii francezi cu privilegiul celor din urmă biruințe, ne atrage luarea aminte asupra căpeteniilor armatelor de pe frontul din apus. Cel dintâiu a fost Joffre, care cu prilejul retragerii dela Verdun a pierdut o parte din popularitatea sa. După dânsul a urmat generalul Petain să fie iubit de publicul mare, dar nici gloria lui n'a ținut mult. După Petain a ajuns Foch piatra scumpă a partidului războinic și bucuria fotografiilor, picturilor și a corespondențelor de războiu. Popularitatea lui strălucește și astăzi pe frontul francez. În

tâmplările mai din urmă au scos la iveală trei nume reumite. Cel mai zgomotos dintre toate este generalul Mangin, care în 11 Iunie a oprit ofensiva germană dela Compiègne și din 18 Iulie până la începutul lui August a împins îndărăt trupele nemțești dela Marna până la Aisne. La locul al doilea se găsește Gouraud, generalul rănit și amputat, care a secerat o mare izbândă în 15 Iulie în împrejurimile orașului Reims. Al treilea este Degoutte, liberatorul orașului Chateau —Thierry, care a aruncat pe Germani îndărăt peste râul Qurc până la Vesle. Printre laudele mari ce le scriu gazetele se înalță și generalul Franchet d'Espèrey, conducătorul armatelor antantei în Balcani, care s'a distins deosebit și în prima luptă dela Marna. Afară de aceștia mai sunt vestiți generali Fayolle, Maistre, Castelnaud, Debeney și Humbert. Din articolele de laudă ale gazetelor știm apoi că șeful întregului stat major al tuturor armatelor antantei este Weygand. Pe el îl numesc mâna dreaptă a generalului Foch.

Wilson dă explicații nouă Germaniei.

Abia a sosit răspunsul Germaniei în mâinile lui Wilson și acesta i-a și trimis vorbă înapoi. Ce e drept, vorbă grea și hotărâtoare a trimis. El zice, că *treaba armistițiului au s'o hotărască generalii și comandanții antantei*; guvernele antantei vreau să aibă *garanții depline*, că armatele lor vor rămânea deasupra, — ceea-ce, spus mai verde pe românește, înseamnă că: ori oștirile germane pun armele jos, ori dacă nu, războiul ține mai departe.

Mai departe, zice Wilson, nu ne putem învoi la armistițiu pe câtă vreme oștirile germane săvârșesc fapte neomenești și protruivnice legilor. Chiar în clipele acelea, când guvernul german făcea propuneri de pace, submarinele germane erau ocupate cu scufundarea vapoarelor pe mare și nu numai cu scufundarea vapoarelor, ci și a luntrilor în cari călătorii au vrut să-și mântuiască vieța. În retragerea lor silită din Bel-

gia și din Franța, armatele germane nimicesc totul fără milă, fură ce găsec prin orașe și prin sate, iar pe oameni îi duc cu dânsurile. Guvernele statelor aliate nu se pot învoi la armistițiu, câtă vreme trebuie să vadă cu inima aprinsă, cum se fac asemenea pustiiri, hoții și barbarii.

Wilson spune la sfârșit răspicat, că nu se poate învoi la pace, până-ce nu va vedea nimic militarismul german și **până ce poporul german însuș nu-și va trage seamă cu aceia cari stau în fruntea lui. Ori-ce stăpânire volnică trebuie pustiită** — ori dacă aceasta nu se poate, atunci măcar trebuie făcută neputincoasă.

Știrile din urmă.

Ședința parlamentului ungar.

La încheierea gazetei primim următoarea telegramă: Indată după deschiderea ședinței ministrul prezident Wekerle a făcut declarația că Austria se va forma într'un stat federativ și astfel e neapărat de lipsă, ca Ungaria să se despartă de tovarașii ei de până acum. Pe viitor Ungaria va fi legată de țările ce se vor forma în Austria numai prin persoana domnitorului și astfel va avea neatarnare deplină. „Ca și până acum!!!) așa și de aici înainte vom trata omeneste cu naționalitățile, dar pentru a păstra unitatea statului ungar nu vom sta la târg cu ele. Le vom asculta însă dorințele și vom face apoi propuneri parlamentului.“

Se vede că dl Wekerle n'a învățat încă să înțeleagă cum se cade dreptul popoarelor de a-și hotări ele înseși și sorțea lor, măcar că dl Burian a declarat, că recunoaște dreptul acesta și în numele Ungariei.

În aceeași ședință a luat cuvântul și deputatul Károlyi, care a spus, că n'are nici o încredere în guvernul lui Wekerle și în făgăduințele sale. Până eri doară a fost împotriva unirei personale. La sfârșit Károlyi a declarat, că întreg războiul a fost o amăgire și că aceia, cari au făcut prietinie cu nemții au căzut în baltă. Deputatul Lovaszy a strigat atunci: „Luați la cunoștință, că noi suntem prieteni ai antantei.“ Pe urma acestor cuvinte s'a făcut o larmă ne mai pomenită în parlament.

Med. Dr. Ilie Iancu

s'a reîntors acasă

și ordonează zilnic dela 2—3 oare d. a. strada Seiler 3.

Un taur

(prinzgauer) cu certificat, de 18 luni, cu semne bune și culoare foarte frumoasă, se găsește de vânzare la Wilhelm Frölich în Nocrich (Ujegyház) Nr. 64. 73 1—1

Prăvălie de Antiquități (lucruri de demult.)

Cumpăr tot felul de lucruri găsite în pământ la arat, ori la săpat, de aur, argint, ori de ori-ce fel de metal, poate fi chiar și de piatră ori cărămidă dacă au diferite semne sau scrisoare pe ele.

Ulcioare, potire, păhare, inele bani vechi răi, petri cioplite cu semne, ori cărămidă scrisă cu slove de demult; afară de aceea bijuterii de aur, argint, chipuri, lucruri sculptate, covoare vechi, leoane bisericesti pietate pe lemn și altele.

Obiectele sunt a se trimite pe postă ori aduse la adresa

H. Candrea

Sibiului Str. Fleșerilor Nr. 5

Cumpărăm mere căzute (nu putrede) și varză cu vagonul.

Adresa la administrația „Gazeta Poporului“ 69 1—3

Un individ

scutit de miliție, cu praxă de bancă de 8 ani, care posedă limba română și maghiară, caută un post de cassar ori contabil la o bancă românească. Adresa la „Gazeta Poporului.“ 72 1—1

Aviz!

2000 de oi și miei se află de vânzare laolaltă. Doritorii cumpărători să se adreseze la proprietar: Frangu Constantin în Boicza u. p. Nagytalmács. 70 1—2

Caut loc

într'o prăvălie românească, ca comis în branșa de manufactură sau spețării.

Sunt de 18 ani și pe lângă limba maternă posed și limba ungară. 56 3—3
Adresa la Gazeta Poporului.

„Pentru prăvălia mea de manufactură, băcănie și ferărie caut

un învățăcel

cu 2—3 clase gimnaziale, reale sau civile și să poseadă și limba germană sau maghiară.“ Nicolae Răchișan, Szászcsor, Szeben v. m. 71 1—2

De vânzare.

Un pardesiu nou, de domni, o jachetă, diferite bluze fine de doamne și un butoiăș de varză.

68 1—1 Sibiu, Binder, g. 6.

Avis!

„ECONOMUL“ Institut de credit și economii în Cluj.

Filiale: Murăș-Ludoș și Alud. Afiliate 7 reuniuni de credit Ralf-felsen.

Capital: Un milion coroane. Rezerve: Patru sute de mil cor. Depuneri: Trei milioane.

Face tot felul de afaceri de bancă. Primește depuneri de etalon favorabil și cu procent urcat pentru biserică și alte așezăminte culturale. Imprumută pe cambii, ipotecă și lombard.

Vinde și cumpără efecte căutate la bursele din Budapesta, Viena și Praga și mijlocește transacțiuni în legătură.

Mijlocește vânzarea și cumpărarea de mașini agricole. 31

Ajută la întemeierea reuniunilor de credit și agricole sătești.

Sustine: Masa studenților universitari, Ambulanța Petran pentru țărani bolnavi, are Birou: „Sfat de drept gratuit pentru țărani“ și „Un orfelinat de fete“, victime ale războiului.